

Õiguskantsler

Priit Pikamäe
Riigikohus
kantselei@riigikohus.ee

Teie 29.04.2014 nr 4-3-69-14

Meie 19.05.2014 nr 9-2/140652/1402240

**Arvamus põhiseaduslikkuse järelevalve kohtumenetluses
Kuni 30.06.2012 kehtinud riigilõivuseaduse § 57 lg 1 ja lisa 1 (riigilõiv 2 236,90 eurot)**

Austatud Riigikohtu esimees

Pöördusite minu poole ja küsisite põhiseaduslikkuse järelevalve asjas nr 3-4-1-13-14 (tsiviilasi nr 2-11-55002) arvamust, kas 01.01.2011–30.06.2012 kehtinud riigilõivuseaduse (RLS) § 57 lg 1 ja lisa 1 olid Eesti Vabariigi põhiseadusega (Põhiseadus) kooskõlas osas, mille kohaselt tuli hagilt hinnaga 20 699,44 eurot tasuda riigilõivu summas 2 236,90 eurot.

Leian, et **Põhiseaduse § 15 lõikega 1 ning §-ga 11 ei olnud kooskõlas** Tartu Maakohtu 21.04.2014 määruse 2-11-55002 resolutiivosas määratletud 01.01.2011–30.06.2012 kehtinud **RLS § 57 lg 1 koostoimes lisaga 1**, mille alusel tuli tsiviilasjas hinnaga 19 173,49 kuni 22 369,07 eurot tasuda hagiavalduselt **riigilõivu 2 236,90 eurot**.

Tsiviilasjas 2-11-55002 esitas hageja 10.11.2011 maakohtule hagi, mille kohus jättis 18.02.2013 rahuldamata. Hageja esitas sellele apellatsioonkaebuse, mille Tartu Ringkonnakohus rahuldab osaliselt 23.12.2013. Otsus jõustus 17.03.2013 Riigikohtu määruse alusel, millega jäeti kassatsioonkaebus menetlusse võtmata. 22.03.2013 esitas hageja maakohtule avalduse enamtasutud riigilõivu tagastamiseks ning taotluse tunnistada riigilõivu aluseks olnud sätte Põhiseadusega vastuolus olevaks.¹ Tartu Maakohus rahuldab oma 21.04.2014 määrusega mõlemad taotlused, ühtlasi määras kohus tasuda tulevaks ja kohtu hinnangul põhiseaduspärase suurusega riigilõivu määraks 900 eurot. Tartu Maakohus algatas selles küsimuses ka põhiseaduslikkuse järelevalve menetluse.

Tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 150 lg 6 kohaselt lõpeb riigilõivu tagastamise nõue kahe aasta möödumisel selle aasta lõpust, millal riigilõiv tasuti, kuid mitte enne menetluse jõustunud lahendiga lõppemist.

Leian, et Tartu Maakohtu 21.04.2014 põhiseaduslikkuse järelevalve algatamise taotlus on lubatav.

¹ 01.04.2014 esitas hageja maakohtule avalduse menetluskulude kindlaksmääramiseks. Menetluskulude kindlaksmääramise menetlus jätkub.

Taotluse objektiks oleva riigilõivu summa osas jään oma seniste seisukohtade juurde ja leian, et **Põhiseaduse § 15 lõikega 1 ning §-ga 11 ei olnud kooskõlas** Tartu Maakohtu 21.04.2014 määruse 2-11-550020 resolutiivosas määratletud 01.01.2011–30.06.2012 kehtinud **RLS § 57 lg 1 koostoimes lisaga 1**, mille alusel tuli tsiviilasjas hinnaga 19 173,49 kuni 22 369,07 eurot tasuda hagiavalduselt **riigilõivu 2 236,90 eurot**.

Leian, et olukorras, kus kuni 31.12.2008 tuli sama suure hagihinna puhul tasuda riigilõivu 285 eurot ning alates 01.07.2012 900 eurot, ning eeldades, et ka nimetatud summad täitsid/täidavad riigilõivu eesmärgid (menetlusökoonoomia ja Riigikohtu poolt tunnustatud kohtumenetluse kulude osalise kandmise põhimõte), ei ole nendest vastavalt rohkem kui 7 ja 2 korda suurema riigilõivusumma nõudmine proportsionaalne. Olen oma varasemates arvamustes korduvalt rõhutanud, et iga riigilõiv on konkreetne PS § 15 lg 1 sätestatud kohtusse pöördumise õiguse piirang ning vajab nii nagu mistahes muu põhiõiguse piirang proportsionaalset õigustust. Seetõttu peab iga riigilõiv olema majanduslikult põhjendatud, sh ka riigilõivus sisalduv menetlusökoonoomia saavutamise hinnanguline osa.

Ühtlasi teatan, et ei soovi asja arutamist suulises menetluses.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Nele Parrest
õiguskantsleri asetäitja-nõunik
õiguskantsleri volitusel